

## 59. Rusça Dil Bilgisinde Transpozisyon Kavramı<sup>1</sup>

Ali AKYAR<sup>2</sup>

İbrahim Hakkı SOLMAZ<sup>3</sup>

**APA:** Akyar, A. & Solmaz, İ. H. (2024). Rusça Dil Bilgisinde Transpozisyon Kavramı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (40), 972-985. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1502257>.

### Öz

Rus dilinde transpozisyon kavramı, kelimenin farklı bir sözcük türü sınıflandırmasına aitken yapısal ya da sözdizimsel değişikliklerle farklı bir sözcük türüne geçişi olarak adlandırılır. Bu dil bilgisi kavramı cümleye farklı anlamlar katmak veya ifadeyi zenginleştirmek açısından oldukça önemlidir. Sözcük türlerinin cümlede farklı türlere dönüşmesi sözcüğün isim, fiil, sıfat, zarf, zamir, bağlaç veya edat mı olduğuyla ilgili bir karmaşa ortaya çıkarmaktadır. Araştırmamızda kelimelerin hangi durumlarda farklı sözcük türüne dönüştüğüyle ilgili çalışmalar yürütülmüştür. Çalışmamızda modern Rus dilinde, dilbilgisel açıdan sözcük türlerinin transpozisyon kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında sözcük türlerinin sınıflandırmasında dilbilimcilerin hangi kriterleri temel aldığı araştırılmış ve bu temeller ışığında Rus dilinde genel kabul gören sözcük türleri sınıflandırması belirtilmiştir. Elde edilen materyaller üzerinden isimleşme, sıfatlaşma, zamirleşme vb. terimlerin tanımları yapılmış ve transpozisyona uğrayan sözcükler sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Rus dilindeki sözcük türleri arasında geçiş yapan kelimenin hangi durumlarda transpozisyona uğradığı tespit edilmiş, tespit edilebilen kelimelerin transpozisyona uğradığında cümlede yapısal ya da sözdizimsel değişikliğe nasıl uğradığı örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Rus dilinde transpozisyon kapsamında hangi sözcük türlerinin birbirleri arasında geçiş yaptığı tespit edilmiş ve konuyla ilgili on bir adet sınıflandırma yapılmıştır. Çalışmamız, bilimsel araştırma yöntemlerinden veri toplama, verilerin incelenmesi ve değerlendirilmesi, bulguların betimlenmesi, karşılaştırma, sınıflandırma ve örneklendirme çerçevesinde yürütülmüş ve belirtilen yöntemler sayesinde konuyla ilgili elde edilen bulgular örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Dilbilim, Dil bilgisi, Rus Dili, Sözcük Türleri, Transpozisyon.

<sup>1</sup> **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

**Çıkar Çatışması:** Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

**Finansman:** Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

**Telif Hakkı & Lisans:** Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

**Kaynak:** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

**Benzerlik Raporu:** Alındı – Turnitin, Oran: %6

**Etik Şikayeti:** editor@rumelide.com

**Makale Türü:** Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 13.05.2024-**Kabul Tarihi:** 20.06.2024-**Yayın Tarihi:** 21.06.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1502257

**Hakem Değerlendirmesi:** İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü / Dr., Ardahan University, Faculty of Humanities and Sciences, Department of Russian Language and Literature (Ardahan, Türkiye), aliakyar@ardahan.edu.tr, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0002-1134-4285> **ROR ID:** <https://ror.org/042ejbk14>, **ISNI:** 0000 0004 0399 2738

<sup>3</sup> Arş. Gör., Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü / R. A., Ardahan University, Faculty of Humanities and Sciences, Department of Russian Language and Literature (Ardahan, Türkiye), ibrahimhakkisolmaz@ardahan.edu.tr, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0001-5042-2621> **ROR ID:** <https://ror.org/042ejbk14>, **ISNI:** 0000 0004 0399 2738

## The Concept of Transposition in Russian Grammar<sup>4</sup>

### Abstract

In the Russian language, the concept of transposition is defined as the change of a word from belonging to a different lexical classification to a different one through structural or syntactic changes. This grammatical concept is very important in order to reinforce the meaning of the sentence, to add different meanings, or to enrich the expression. The transformation of word types into different types in sentences creates a confusion as to whether the word is a noun, verb, adjective, adverb, pronoun, conjunction or preposition. In our research, studies were conducted on the situations in which words are transformed into different types of words. The aim of our study is to analyze the grammatical aspects of word types in modern Russian language within the scope of transposition. First of all, the criteria on which linguists base the classification of lexical types were investigated and in the light of these criteria, the generally accepted classification of lexical types in the Russian language was specified. Based on the materials obtained, terms such as nominalization, adjectivation, pronominalization were defined and the transposed words were subjected to classification. In which cases the word that transitions between word types in the Russian language is transposed has been determined. It is tried to explain with examples how the words that can be detected undergo structural or syntactic changes in the sentence when they are transposed. Within the context of transposition in the Russian language, eleven classifications were made on the subject. Our study was conducted within the framework of data collection, data analysis and evaluation, description of findings, comparison, classification and exemplification from scientific research methods, and the findings obtained on the subject through the mentioned methods were tried to be explained with examples..

**Keywords:** Linguistics, Grammar, Russian Language, Word Types, Transposition.

<sup>4</sup> **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

**Conflict of Interest:** No conflict of interest is declared.

**Funding:** No external funding was used to support this research.

**Copyright & Licence:** The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

**Source:** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

**Similarity Report:** Received - Turnitin, Rate: 6

**Ethics Complaint:** editor@rumelide.com

**Article Type:** Research article, **Article Registration Date:** 13.05.2024-**Acceptance Date:** 20.06.2024-

**Publication Date:** 21.06.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1502257

**Peer Review:** Two External Referees / Double Blind

## Giriş

Dil bilgisinin en önemli inceleme alanlarından birisi olan sözcük ya da kelime kavramı, içerisinde yapısal ve anlamsal özellikler barındıran bir ya da daha fazla heceden oluşan bir dil birimidir. Sözcüklerle ilgili yapılan araştırmalarla bu kavram çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur.

Rus dilinde sözcükler “*bağımsız sözcükler (самостоятельные слова)*” ve “*yardımcı sözcükler (служебные слова)*” olmak üzere iki gruba ayrılır. Bu iki gruba göre sözcüklerin kategorize edilmesi ise üç temel ilkeye dayanır: *biçimbilimsel (морфологический)*, *anlamsal (семантический)* ve *sözdizimsel (синтаксический)*.

*Anlamsal ilke (семантический принцип)* kelimenin sözcük anlamına (*лексическое значение*) sahip olmasıdır. Sözcük anlam ya da sözcüksel anlam; bir varlığı ya da durumu diğerlerinden ayıran anlama denir. Sözcüksel anlam evrenseldir ve hemen hemen her dilde o anlamı karşılayan bir sözcük karşılık gelebilir. Örneğin Rusçada *жираф* kelimesinin İngilizcedeki anlamsal karşılığı *giraffe*, Türkçedeki anlamsal karşılığı ise *zırafa* kelimesidir. Her üç dilde bu kelime “*geviş getiren memelilerden, çok uzun boylu, ot yiyen hayvan*” (TDK,2005, 2244) sözcük anlamına sahiptir.

*Yapısal ilke (морфологический принцип)* kapsamında sözcüğün biçimsel özelliklerini yani dilbilgisel anlamı (*грамматическое значение*) temel alınır. Dilbilgisel anlam sözcüğün biçimbirim özelliklerini ifade eden anlamdır (Rozental ve Telenkova, 1985, s.122).

*Sözdizimsel ilke (синтаксический принцип)* kapsamında sözcüğün cümle içerisindeki görevi, yani cümle ögesi olup olmadığını ve diğer sözcüklerle cümle içerisindeki uyumu dikkate alınır (Stariçenok, 2011, s. 250).

“*Bağımsız sözcükler (самостоятельные слова)*” kategorisi, *biçimbilimsel (морфологический)*, *anlamsal (семантический)* ve *sözdizimsel (синтаксический)* ilkelere sahip olan sözcükleri kapsar. Örneğin; *птица (kuş)* kelimesi, bahsi geçen ilkeler temel alınarak incelendiğinde *anlamsal (семантический)* ilke bağlamında; tüylerle kaplı, kanatlı, iki ayaklı ve bir gagalı, omurgalılar sınıfından bir hayvan anlamına sahiptir. *Biçimbilimsel (морфологический)* ilke kapsamında; *cins isim (имя нарицательное)*, *canlı (одушевлённое)*, *dişi cins (женский род)* ve *tekil (единственное число)* vb. yapısal özelliklere sahiptir. *Sözdizimsel (синтаксический)* ilke kapsamında ise; cümlede *özne (подлежащее)* veya *tümleç (дополнение)* görevlerinde kullanılabilir.

“*Yardımcı sözcükler (служебные слова)*” sözcüksel anlama sahip olmayan kelimelerdir. Bu kategorideki sözcükler cümlede cümle ögesi olarak kullanılamaz ve sadece cümle öğeleri arasındaki ilişkiyi gösteren kelimeler olarak nitelendirilir (Finkel ve Mihayloviç, 1954, s. 173-174). Örneğin *от (-den)*, *до (-e kadar)*, *только (sadece)* vb. Bu iki ana gruba göre kategorize edilen sözcüklerin dil bilgisi açısından sınıflandırmaya tabi tutulması Rus dilinde “*части речи*” (Jerebilo, 2005, s.328) olarak isimlendirilir. Bu terimin Türkçe dil bilgisi açısından karşılığı “*sözcük türleri*” (Boz, 2021, s. 2) olarak adlandırılırken, sözcük anlamsal karşılığı ise “*söz bölükleri*” (Bolshoy russko-turetskiy slovar, 2009, s.578) ya da “*dilin kısımları*” (Dalkılıç, 2018, s. 31) olarak tercüme edilmektedir.

Rus dilinde sözcük türleri konusunda dilbilimciler arasında günümüze kadar süregelen görüş farklılıkları mevcut olsa da çağdaş Rus dilinde genel olarak sözcük türleri aşağıdaki gibi kategorize edilir:

**Tablo 1:** Sözcük Türlerinin Sınıflandırılması

<b>Самостоятельные слова (Bağımsız sözcükler)</b>	<b>Служебные слова (Yardımcı sözcükler)</b>
Имена существительные (İsimler)	Предлоги (Edatlar)
Имена прилагательные (Sıfatlar)	Союзы (Bağlaçlar)
Имена числительные (Sayılar)	Частицы (Parçacıklar)
Местоимения (Zamirler)	Междометия (Ünlem Sözcükleri)
Глаголы (Füller)	Модальные слова (Kip Sözcükleri)
Наречия (Zarflar)	Звукоподражания (Yansıma Sözcükleri)
Предикатив (Yüklemli)	

Rus dilinde sözcük türleri anlamsal ve dilbilgisel açıdan birbirleriyle ilişki içerisindedir. Cümle içerisinde kelimeler temel anlam veya işlev kaybına uğrayarak sözcük türleri arasında geçiş yapabilir. Bu durum dil bilgisinde *bir sözcük türünden diğerine geçiş (переход слов из одной части речи в другую)* olarak isimlendirilir. Bu dil bilgisi kavramının terminolojisini inceleyecek olursak;

Sözcük türleri kapsamında geçişlilik konusuna ilk olarak A.S. Bedniyakov değinmiştir. Dilbilimci, “*Çağdaş Rus Dilinde Sözcük Türlerinin Sözcüksel-Dil Bilgisel Geçişlilik Sorunu (Проблема лексико-грамматической переходности частей речи в современном русском языке)*” isimli çalışmasında konuyla ilgili “*geçişlilik (переходность)*” terimini kullanmıştır (1941, s. 29).

A.M. Peşkovskiy kelimenin farklı bir sözcük türüne dönüşmesini (1956, s.386) “*yer değiştirme (замена)*”, A.İ. Smirnitkiy (1956, s. 42) “*dönüşüm (конверсия)*”, V.G. Gak (1978, s. 20) “*bağdaştırma (синкретизм)*”, L.V. Borte (1972, s. 54) “*transpozisyon (транспозиция)*”, V.M. Markov (1981, s. 15) “*dil bilgisel eş sesliler (грамматические омонимы)*”, M.F. Lukin (1982, s. 79) “*sözcüksel-dil bilgisel yer değiştirme (лексико-грамматическая субституция)*”, V.G. Migirin (1971, s. 18) “*dönüşüm (трансформация)*” olarak isimlendirmişlerdir. Çalışmamızda bu kavram *dil bilgisinde transpozisyon kavramı* olarak ele alınmıştır.

Çalışmamızda dil bilgisinde transpozisyon kavramını 11 ayrı başlık altında sınıflandırmıştır: “*İsimleşme (субстантивация), sıfatlaşma (адъективация), sayılaşma (нумерализация), zamirleşme (прономинализация), zarflaşma (адвербиализация), fillişme (вербализация), kip sözcüklere geçiş (модальция), edat sınıfına geçiş (препозиционализация), bağlaç sınıfına geçiş (конъюнкционализация), parçacık sınıfına geçiş (партикуляция), ünlem sözcükleri sınıfına geçiş (интеръективация)*” (Peşkovskiy, 2001, s.140, Sokolova, 1973, s. 4, Rezunova, 2008, s. 118).

## 1. İsimleşme (Субстантивация)

Rus dil bilgisinde sözcük türlerinden sıfat, sayı ve zamir gruplarından herhangi birine dahil olan bazı sözcükler cümlede anlam daralmasına uğrayarak isme dönüşür. Farklı bir sözcük türüken cümlede sözcüğün isme dönüşmesine “*isimleşme (субстантивация)*” adı verilir (Valgina ve diğ., 2002, s. 132). Bu geçiş esnasında sıfatlar sözlük anlamlarında kayıp yaşasalar da morfolojik özelliklerinde herhangi bir değişim olmaz. Sıfatların isme dönüşmesinin iki şekli vardır:

Sözcük anlamlarını kaybederek günümüz Rus dilinde sıfat olarak değil isim olarak kullanılan sözcükler: *портной (terzi)*, *востовой (posta)*, *запятая (virgül)*, *пирожное (pasta)* vb. (Valgina ve diğ., 2002, s. 132).

Cümlede sıfatlar isim olmadan tek başlarına kullanıldığında isme dönüşürler: “*Кондитерская фабрика* (şeker fabrikası)”, “*кондитерская* (şekerci/şeker satılan yer)”, “*русский народ* (Rus Halkı)”, “*русские* (Ruslar)”, “*выходной день (tatil günü)*”, “*выходной (tatil)*”, “*ученый человек* (bilim adamı)”, “*ученый* (bilim adamı)”, “*больной ребенок* (hasta çocuk)”, “*больной* (hasta)” vb.

“*У нас завтра выходной (Yarın tatiliz)*” örneğinde görüldüğü üzere “*выходной*” sıfatı isim olmadan tek başına kullanıldığında sıfat görevinden transpozisyona uğrayarak isme dönüşmüştür.

L.Ç. Dalkılıç sıfattan isme dönüşen sözcüklerin kullanım alanlarıyla ilgili şu sıralamayı sunmuştur: “*Yaşama alanları ve oda adlarıyla kullanılan sıfatlar; гостиная (oturma odası), ванная (banyo) vb. Yer adları yerine kullanılan sıfatlar; мостовая (kaldırım) vb. Ticari iş yerleri ve halka açık alanlar; кондитерская (şekerci), закусовая (atıştırma yer) vb. Siyasi grup isimleri; правые (sağcılar) vb. Yalnızca tekil kullanılanlar; сладкое (tatlı). Yalnızca çoğul kullanılanlar; родные (akrabalar), близкие (yakın arkadaşlar) vb.* (2018, s. 34).

Sayı grubunda sıra sayıları (*порядковые числительные*) ve topluluk sayıları (*собирательные числительные*) kategorisinde değerlendirilen sözcükler cümlede isim olmadan tek başına kullanıldıklarında isme dönüşür. Topluluk sayılarından isimleşme kapsamında en sık kullanılan kelimeler şunlardır: *двое (iki)*, *трое (üç)*, *четверо (dört)*, *пятеро (beş)*, *шестеро (altı)*, *семеро (yeddi)*, *восемьро (sekiz)*, *девятьро (dokuz)*, *десятьро (on)* (Gaynutdinova, 2010, s. 247).

“*Трое в черных шинелях подошли к дому (Siyah paltolu üç adam eve doğru yaklaştılar)*” cümlesinde “*трое*” sözcüğü cümlede “*üç adam*” anlamında ve isim olmadan kullanılmış ve sayı grubundan isme dönüşmüştür. Bu sözcüğün sayı kategorisinde değerlendirilebilmesi için cümlede “*трое мужчин*” olarak kullanılması gerekmektedir.

Zamir grubuna ait olan *мои (benim)*, *наши (bizim)*, *сам (kendisi)*, *ничья (hiç kimsenin)*, *тот (şu)*, *этот (bu)* vb. sözcükler işaret anlam özelliklerini kaybederek cümlede isme dönüşebilirler. (Valgina ve diğ., 2002, s. 160). Cümlede isim görevinde olabilmeleri için kendilerinden sonra herhangi bir isim soylu kelime kullanılmaz.

“*Сегодня едут мои в деревню (Bugün benimkiler köye gidiyorlar)*”. Örnekte görüldüğü üzere “*мои*” iyelik zamiri “*мои мать и отец*” ifadesinin yerine kullanılmış ve zamir grubundan isim türüne dönüşmüştür.

## 2. Sıfatlaşma (Адъективация)

Sözcük türetme amacıyla özel bir yapım eki kullanmadan farklı bir sözcük türüne ait bir kelimenin cümlede sıfata dönüşmesine “*сıfatlaşма (адъективация)*” adı verilir ve bu kavram genellikle *ортаçлар (причастия)* ve *сıra sayılarında (порядковые числительные)* gözlemlenir (Stariçenok, 2011, s. 233).

“*Студент, знающий правила, будет успешным (Kuralları bilen öğrenci başarılı olur)*” cümlesinde “*знающий*” sözcüğü sıfat-fil (*причастие*) görevinde kullanılırken “*Знающий человек*”

всегда стремится к саморазвитию (**Bilgili** insan her zaman kendini geliştirmeye çalışır)” cümlesinde *sıfat* (прилагательное) görevinde kullanılmıştır.

N.M. şanskiy ortaçlardan sıfata dönüşen sözcükleri *открытый* (açık), *взволнованный* (çoşkulu), *возбужденное* (endişeli), *сушеный* (kurumuş), *знающий* (bilgili), *подходящий* (uygun) olarak belirtmiştir (Aktaran: Uşakova, 2003, s. 338).

“Мы приводим текст **открытое** письмо русским (Ruslara **açık** mektup metnini sunuyoruz)” cümlesinde “открытый” sıfat-fiili cümlede işlevi değiştirilerek sıfata dönüşmüştür.

Sıra sayıları kişiyi nitelediğinde sıfata dönüşür: “**Первый** ученик в классе (sınıftaki **ilk** öğrenci)”, “**второй** человек в институте (enstitüdeki **ikinci** adam)” ifadelerinde kullanılan “первый” ve “второй” sözcükleri *sıfat* (прилагательное) görevinde kullanılmıştır. “**Второй** номер (**ikinci** numara/ **ikinci** daire)”, “**двадцать пятая** квартира (**yirmi beşinci** oda)” ifadelerinde kullanılan “второй” ve “двадцать пятая” sözcükleri ise *sayı* (числительное) görevinde kullanılmıştır.

Zamir grubuna ait *никакой* sözcüğü *плохой* (kötü) anlamında ve *ничего* sözcüğü ise *неплохой* (iyi, fena değil) anlamında cümlede kullanıldığında bu sözcükler zamir grubundan sıfat grubuna geçiş yapar (Kuznetsova, 2009, s. 87).

“Он хороший человек, но **никакой** работник (O iyi bir insan, ama **kötü** bir işçidir)” cümlesinde “никакой” sözcüğü zamir sınıfından sıfata dönüşmüştür.

### 3. Sayılaşma (Нумерализация)

Cümlede kelimenin diğer sözcük türlerinden *sayı* (числительное) grubuna dönüşmesine “sayılaşma (нумерализация)” ya da “sayı sınıfına geçiş (переход в имена числительные) adı verilir. Sözcük türleri sınıflandırmasında özellikle isimlere ait “лавина (çığ), бездна (ıçurum), масса (kütle, kitle), пара (eş)” vb. sözcükler cümlede sayısal bir anlam ifade ettiğinde isim sınıfından sayı sınıfına geçmiş olur (Jumayeva, 2021, s. 470). Örneğin; “лавина опасностей (tehlike çığı/ birçok tehlike)”, “бездна дел (uyğnla iş/ bir uyğn iş)”, “масса неприятностей (bir sürü sorun)”, “через пару дней (bir iki gün sonra)” vb.

“Он купил **пару** яблок (İki elma satın aldı)” cümlesinde “пара” sözcüğü ismi nicelik açısından nitelemiş ve dolayısıyla sayı görevinde kullanılmıştır.

“Тысяча (bin)”, “миллион (miyon)”, “миллиард (miyar)” vb. sözcükler cümlede belirsiz bir miktar veya yaklaşık anlamında (миллионы книг (miyonlarca kitap) sıfatlarla birlikte kullanımında (последняя тысяча), küçültme ekleriyle türetilen sözcük olarak kullanıldığında (тысячка, миллиончик) isim sınıfında değerlendirilir. Bunun dışında sıra sayısı olarak (тысячный, миллионный), birleşik sayı olarak (тысяча двести) ve tam bir sayı anlamıyla (тысяча рублей, миллион лет) kullanıldığında ise sayı grubuna geçiş yapmış olur (Valgina ve diğ., 2002, s. 148).

“На стадионе можно увидеть **тысячи** людей (Stadyumda **binlerce** insanı görebilirsiniz)” cümlesinde kullanılan “тысяча” sözcüğü belirsiz bir miktarı ifade ederken, “Мужчина согласился заплатить **тысячу** рублей (Adam **bin** ruble ödemeyi kabul etti)” cümlesinde sayısal bir durumu belirtmektedir. Dolayısıyla ilk örnekte isim görevinde, ikinci örnekte ise sayı görevinde kullanılmış olur.

#### 4. Zamirleşme (Прономинализация)

İsim, sıfat, sayı vb. sözcük türlerine ait olan kelimelerin cümlede belirli şartlar altında zamire dönüşmesine *прономинализация* (*zamirleşme*) adı verilir (Stariçenok, 2011, s. 233). “Человек (*adam*)”, “брат (*erkek kardeş*)”, “женщина (*kadın*)”, “сестра (*kız kardeş*)”, “люди (*insanlar*)”, “дело (*iş*)”, “данные (*veri, bilgi*)”, “известный (*bilinen*)”, “определенный (*belirli*)”, “последний (*son*)”, “следующий (*sonraki*)”, “один (*bir*)” vb. kelimelerin sözcük anlamında daralma meydana gelip cümleye belirsiz bir anlam katması durumunda bu kelimeler zamirleşir ve bu durum Rus dil bilgisinde “zamirleşme (*прономинализация*)” ya da “sözcüğün zamir sınıfına geçişi” olarak adlandırılır; “на определенном этапе (*bazı aşamada*)”, “в данном случае (*bu durumda*)”, “при известных обстоятельствах (*bazı koşullar altında*)”, “один человек (*birisi*)”, “каждый человек из них (*onlardan her birisi*)” vb.

“Монета достоинством в **один** рубль (*Bir ruble değerinde madeni para*)” ifadesinde “один” sözcüğü sayı görevinde kullanılırken “**Один** из нас присутствовал на лекции (*Bizden **birisi** derse katıldı*)” cümlesinde cümleye belirsizlik katarak zamire dönüşmüştür.

Dalkılıç sözcüklerin cümlede zamire dönüşmesi ile ilgili olarak “sözcüğün birincil özelliği olan nesnelere niteleme özelliğini kaybedip yalnızca onlara işaret ederse sözcük o zaman zamir halini alır” ifadesini ekleyerek “дело, факт, народ, человек vb. sözcüklerin ve topluluk belirten ve genelleme anlamına sahip olan isimlerin” zamirleşmeye uygun sözcükler olduğunu belirtmiştir (2018, s. 40).

Şvedova çalışmasında, “данный” sözcüğü cümlede “*bu, şu (этот, тот)*” anlamlarında, “известный (*ünlü*)” ve “определенный (*belirli*)” sözcükleri “*bazı (некоторый кое-какой)*” anlamında, “последний (*son*)” sözcüğü “*bu (этот)*”, “следующий (*aşağıdaki*)” sözcüğü *другой, такой, целый* sözcüğü ise *весь* anlamında cümlede kullanıldığında bu sözcüklerin sıfattan zamire dönüştüğünü; *человек, брат, сестра, люди, женщина* vb. isim kategorisine ait sözcüklerin işaret anlamı ile cümlede kullanıldığında bu sözcüklerin isim grubundan zamire dönüştüğünü ve sözcük türlerinden sayı grubunda yer alan *один* sözcüğünün cümlede *birisi (некий)* anlamında kullanıldığında zamire dönüştüğünü ifade etmiştir (1960, s. 406).

Yukarıda incelenen dilbilimcilerin çalışmaları doğrultusunda Rus dilinde *человек, брат, женщина, сестра, люди, дело, факт, народ, вещь, данный, известный, определенный, последний, следующий, один* vb. sözcüklerin belirli durumlar altında kendilerine özgü anlamlarını kaybedip cümleye belirsizlik katarak farklı anlamlarda kullanıldığında zamir sınıfına geçiş yaptığı ortaya çıkmaktadır.

“По **данным** газеты миграция в города из сел сократилась (*Gazete **verilerine** göre köylerden kentlere göç azalmış*)” cümlesinde “данные” sözcüğü isim görevinde kullanılırken “В **данных** случаях необходимо соблюдать осторожность (***Bazı** durumlarda dikkatli olunması gerekiyor*)” cümlesinde ise belirsiz bir ifadeyle transpozisyona uğrayarak zamire dönüşmüştür.

“Я предупреждаю вас в **последний** раз (*Sizi **son kez** ikaz ediyorum*)” cümlesinde “последний” sözcüğü sıfat görevinde kullanılırken “В гостях были Фатима, Ахмет и Озлем, **последняя** пришла не вовремя (*Misafirler Fatma, Ahmet ve Özlem, **ama bu** (sonuncusu), yanlış zamanda geldi*)” cümlesinde zamir görevinde kullanılmıştır.

## 5. Zarflaşma (Адвербиализация)

Latince “*adverbium*” sözcüğünden Rus diline geçen “*адвербиализация (zarflaşma)*” terimi kelimenin farklı bir sözcük türünden zarfa dönüşmesine verilen addır.

Rus dilinde isim, sıfat, sayı ve fiilimsiler yapısal veya anlamsal değişikliğe uğrayarak zarfa dönüşebilir. İsim sınıfından zarf sınıfına sözcüğün geçişi iki ayrı şekilde meydana gelir; edatsız ve edatlı isimler (Kuznetsova, 2009, s. 172). Edatsız isimler, *утро (sabah)*, *вечер (akşam)*, *лето (yaz)*, *зима (kış)* vb. sözcüklerin cümlede isim hal eklerinden araç durumunda (*творительный падеж*) kullanılmasıyla isme aitken zarfa dönüşür: “*Каждый вечер по вторникам (her salı akşamı)*” ifadesinde “*вечер*” sözcüğü isim, “*Вечером было свежо (Akşamleyin hava serindi)*” ifadesinde ise zarf görevinde kullanılmıştır. Edatlı isimler ise *в, на, с, от, к, по* vb. edatlarla türetilen isimlerin hareketi ya da durumu etkileyip manayı değiştirdiği durumlarda isimden zarfa dönüşür: “*Я прошла в конец коридора (Koridorun sonuna gittim)*”, “*Я измучился вконец (Bitkin düştüm)*”, “*Я прошёл в глубь леса (Ormanın derinlerine gittim)*”, “*Я прошёл вглубь (Derinlere daldım)*” cümlelerinde görüldüğü üzere “*в конец*” ve “*в глубь*” ifadeleri edatla türetilerek “*вконец*” ve “*вглубь*” sözcüklerine dönüşmüş ve transpozisyon kapsamında zarf sınıfına geçiş yapmışlardır.

Nitelik belirten sıfatlar (*хороший (iyi)*, *плохой (kötü)*, *веселый (neşeli)*, *красивый (güzel)* vb.) kısa sığara dönüşürldüğünde cümlede durum (*обстоятельство*) görevinde yüklemi niteleme göreviyle kullanılırsa zarfa dönüşebilir. Sıfatların kısa halleriyle karıştırılan bu durumun ayırt edilmesinde tercih edilecek en basit yöntem bahsi geçen sözcüğün cümlede hangi görevde ve neyi nitelediğini belirlemektir. Örneğin “*Пальто хорошо (Palto iyidir)*” cümlesinde “*хорошо*” sözcüğü yüklem (*сказуемое*) görevinde ve kısa sıfat olarak kullanılmıştır. “*Он поёт хорошо (İyi şarkı söylüyor)*” cümlesinde ise “*хорошо*” sözcüğü durum (*обстоятельство*) görevinde ve zarf olarak kullanılmıştır (Dalkılıç, 2018:36). Bu sözcüklerin yanı sıra edat yardımıyla bazı sıfatlar cümlede zarfa dönüşebilir: *работат по-новому (yeni bir şekilde çalışmak)*, *одеться по-летнему (yaza göre giyinmek)* vb.

Cümlede zarfa dönüşen diğer sözcük türleri zamirlerden “*сделать по-моему (Bana göre yapmak (benim yöntemime göre))*”, sayılardan ise “*впервые (ilk kez)*” örnekleri gösterilebilir. “*Такое с тобой случилось впервые (Bu ilk kez senin başına geldi)*”.

“*Улыбаясь (gülümseyerek)*”, “*запняясь (kekeleyerek)*”, “*торопясь (acele ederek)*” sözcükleri cümlede zarf-fiil özelliklerini kaybederek zarf görevinde kullanılabilir. “*Улыбаясь, мама разбудила меня (Annem beni gülümseyerek uyandırdı)*” cümlesinde “*улыбаясь*” sözcüğü zarf-fiil olarak kullanılırken “*Мама будила папу улыбаясь (Annem babamı gülümseyerek uyandırdı)*” cümlesinde zarf olarak kullanılmıştır. Bu sözcüklerin transpozisyona uğrayıp uğramadıkları cümlede kullanıldıkları yere göre belirlenir. Fiilden hemen sonra ya da öncesinde ve sonrasında virgül kullanılmaması bu sözcüklerin zarf görevinde olduklarını göstermektedir.

## 6. Fiilleşme (Вербализация)

Sözcüğün farklı bir sözcük türü kategorisinden fiile dönüşmesine Rus dilinde “*вербализация*” ya da “*оглаголивание*” adı verilir (Rozental ve Telenkova, 198, s.35). Türkçede ise bu terim fiil sınıfına geçiş ya da fiilleşme olarak tercüme edilebilir.

Stariçenok, farklı sözcük türlerinden yapısal değişikliğe uğratarak fiile dönüşme hususunda; bazı isim soylu sözcüklere *-ова-* (*-eva-*), *-а-*, *-и-*, *-е-* vb. son ekler (*суффикс*) getirilerek fiile



dönüştürülebileceğini, ayrıca ön ek (*приставка*) ve son ek yardımıyla sıfatlardan, zamirlerden ve sayılardan fiil oluşturmanın mümkün olduğunu belirtmiştir. (2011, s. 381).

“-ова- (-ева-)” son ekleri getirilerek türetilen fiiller, *голос* (*ses*) → *голосовать* (*oy vermek*), *кольцо* (*halka*) → *кольцевать* (*halka geçirmek*), *-а-* son ekiyle türetilen; *обед* (*öğlen yemeği*) → *обедать* (*öğlen yemeği yemek*), *свист* (*ışık*) → *свистать* (*ışık çalmak*), *-и-* son ekiyle türetilen; *друг* (*arkadaş*) → *дружить* (*arkadaş olmak*), *соль* (*tuz*) → *солить* (*tuzlamak*), *-е-* son ekiyle türetilen; *зверь* (*canavar*) → *звереть* (*canavar kesilmek, kudurmak*) sözcükleri son ek yardımıyla fiilleştirmeye örnek gösterilebilir. Ayrıca sıfatlardan ön ek yardımıyla türetilen; *крепкий* (*sağlam, sert*) → *укрепить* (*sağlamlaştırmak*), zamirlerden ön ek yardımıyla türetilen; “*ты* (*sen*)” → *тыкать* (*dürtmek*), sayılardan ön ek yardımıyla türetilen; “*два* (*iki*)” → *удвоить* (*iki katına çıkarmak*), zarflardan ön ek ve son ek yardımıyla türetilen; “*иначе* (*başka türlü*)” → *переиначить* (*yeniden yorumlama*), ünlem ve yansıma sözcüklerden türeyen; “*ах* (*ah*)” → *ахать* (*ah vah etmek*), “*мяу* (*miyav*)” → *мяукать* (*miyavlamak*) kelimeler transpozisyon kapsamında farklı sözcük türünden fiile dönüşen sözcükler olarak belirtilebilir.

### 7. Kip sözcüklere geçiş (Модальция)

Gerçeklik unsuruyla bağlantılı lakin soyut anlama sahip olan ve soyutlama kabiliyeti yüksek olan “*правда* (*gerçek, doğru*), *факт* (*durum*); *возможно* (*olanak*), *действительно* (*gerçekten*), *видно* (*görünüşe göre*) vb. farklı sözcük türlerinin kip sözcüklere dönüşmesi Rus dilinde kip sözcüklere geçiş (*модальция*) olarak adlandırılır (Kuznetsova, 2009, s. 184).

“*Всё, что он говорил, -правда* (*Söylediği her şey doğrudur*)” cümlesinde “*правда*” sözcüğü isim olarak kullanılırken “*Бывал у меня, правда, он* (*O, doğrudur, beni ziyaret etti*)” cümlesinde kip sözcük olarak kullanılmıştır.

“*Он видимо был зол* (*Belli ki o kızgındı*)” ifadesinde kullanılan “*видимо*” sözcüğü zarf görevinde kullanılırken, “*Она, видимо, боялась* (*O, görünüşe göre korkmuştu*)” cümlesinde kip sözcük göreviyle kullanılmıştır.

İsim, sıfat, ortaçların kısa formları, zarf ve yüklem formuna ait soyutlanma derecesi yüksek olan yukarıda verilen sözcükler, konuşmacının duygularını, güvenini ve şüphelerini pekiştirmesi ve soyutlanması durumunda kip sözcüklere dönüşür. Bu sözcük türlerine ek olarak cümlede genellikle bağlaç olarak kullanılan “*впрочем* (*ancak*)” sözcüğü *giriş sözcüğü* (*вводное слово*) olarak cümlede kullanılması durumunda kip sözcüğe dönüşür:

“*Впрочем, он прежде всего виноват во всём* (*Ancak, her şeyin sorumlusu odur*)” cümlesinde “*впрочем*” bağlaç göreviyle kullanılırken, “*Ты, впрочем, не знаешь* (*Sen ancak bilmezsin*)” cümlesinde kip sözcük olarak kullanılmıştır. Giriş sözcükleri cümlede iki virgül arasında verilir. Bu özellik “*впрочем*” sözcüğünün cümlede bağlaç mı yoksa kip sözcük mü olduğu konusunda bizlere yardımcı olabilir.

### 8. Edat sınıfına geçiş (Препозиционализация)

Rus dilinde farklı sözcük türlerine ait kelimelerin transpozisyona uğrayarak edata dönüşmesine *препозиционализация* adı verilir.

G.A. Şiganova isimlerin ve sıfatların kısa şekillerinin edata dönüşmesiyle ilgili çalışmasında “*ввиду (чего) (bir şeyden dolayı)*”, “*вместо (кого, чего) (birinin, bir şeyin yerine)*”, “*вроде (gibi) (кого, чего)*”, “*насчет (hakkında) (кого, чего)*”, “*порядка (düzen) (чего)*”, “*относительно (ilgili) (кого, чего)*”, “*подобно (benzer) (кому, чему)*”, “*согласно (-e göre) (чему)*”, “*сообразно (-e göre) (чему)*”, “*соответственно (bir şeye bağlı olarak) (чему)*” vb. sözcüklerin kendisinden sonra gelen isimleri etkilemesi durumunda edat sınıfına geçtiğini belirtmiştir. (*препозиционализация*). Ayrıca dilbilimci “*благодаря (sayesinde) (кому, чему)*”, “*включая (dahil olmak üzere) (кого, что)*”, “*исключая (hariç) (кого, что)*” vb. zarf fiillerin sözdizimsel olarak cümlede edata dönüşebileceğini ifade etmiştir (Aktaran: Tszinsun, 2022, s. 94).

“*Я отправляюсь на работу **вместо** него (Onun **yerine** işe gidiyorum)*” cümlesinde “*вместо*” edatı “*в место*” sözcüğünden türeyerek edat sınıfına geçmiştir.

“*Все были изнурены **исключая** Ахмета (Ahmet dışında herkes bitkindi)*” cümlesinde “*исключая*” sözcüğünden sonra gelen isim, ismin belirtme durumuna göre çekimlenmiştir. Zarf-fiiler kendisinden sonra gelen ismi etkilemez, dolayısıyla bu örnekte “*исключая*” sözcüğü zarf-fiil değil edat olarak kullanılmıştır.

## 9. Bağlaç sınıfına geçiş (Конъюнкционализация)

Rus dilinde “*пусть (-sın), хоть (bari, hiç değilse), точно (kesinlikle), ровно (tam olarak), как (nasıl), что (ne), когда (ne zaman), раз (kez, defa), просто (basit bir şekilde), только (sadece), лишь (yalnız, ancak), ли (mi, mı)*” vb. (Kuznetsova, 2009, s. 198) zamirlere, zarflara, parçacık ve kip sözcüklere ait olan sözcükler, cümlede yan cümleyi ana cümleye bağlama özelliğiyle kullanıldığında bağlaç (*союз*) sınıfına dönüşür:

“*Здоров **ли**? (Sağlıklı mısın?)*” cümlesinde “*ли*” sözcüğü parçacık (*частица*) olarak kullanılırken “*Мы не знаем, нужно **ли** следовать этому совету (Bu tavsiyeye uyup uymayacağımızı bilmiyoruz)*” cümlesinde bağlaç olarak kullanılmıştır.

“*Я видела, **что** ты спрятал (Neyi sakladığını gördüm)*” cümlesinde **что** sözcüğü zamir olarak kullanılırken “*Я видела, **что** ты спрятал кольцо (Yüzüğünü sakladığını gördüm)*” cümlesinde bağlaç olarak kullanılmıştır.

“*Время (zaman), связь (bağ), пора (zaman, dönem)*” vb. isme ait sözcükler bazı sözcüklerle bir araya gelerek bağlaç sınıfına dönüşebilir: “*в то время как*” (sırasında), “*в связи с тем, что (dolayı)*”, “*с тех пор как (o zamandan beri)*” vb. (Dalkılıç, 2018, s. 41).

“*Все изменилось **с тех пор, как** ты уехал (Sen gittiğinden beri her şey değişti).*”

“*Мне нужно купить телефон **в то время как** запасы последней (Stoklar tükenmeden telefon almat gerekiyor).*”

## 10. Parçacık sınıfına geçiş (Партикуляция)

Rus dilinde sözcük türüne ait bir kelimenin sözcüksel anlamında daralmaya uğramasıyla parçacığa dönüşmesi *partikülasyon* (*партикуляция*) olarak adlandırılır (Jumayeva, 2021, s. 471).

Kuznetsova (2009, s. 205-206) çalışmasında sözcük türlerinden zarf, zamir, fiil, kip sözcükler, bağlaç ve edata ait olan “хорошо (iyi), просто (sadece), добро (iyi), ясно (açık), ладно (tamam), это (bu), оно (o), где (nerede), куда (nereye), как (nasıl), там (orada)” vb. sözcüklerin işlevsel fonksiyonlarını kaybederek cümlede parçacığa dönüşebileceğini ifade etmiştir. Özellikle хорошо, просто, добро, ясно, ладно vb. sözcükler parçacık olarak kullanıldığında cümleye onaylama anlamında pozitif bir etki katar. Parçacıklar cümleden çıkarıldığında cümlelerin anlamında herhangi bir değişiklik olmaz. Bu özellik sözcüğün parçacık olup olmadığı konusunda tespitle bulunmaya yardımcı olabilir.

“Я хорошо помню свои юношеские годы (Gençlik yıllarımı iyi hatırlıyorum)” cümlesinde “хорошо” sözcüğü zarf olarak kullanılırken “Хорошо, мама, пусть будет по-твоему (Tamam anne, hadi istediğin gibi olsun)” cümlesinde parçacık olarak kullanılmıştır.

“Жили они просто (basit bir şekilde yaşadılar).” cümlesinde “просто” sözcüğü zarf olarak kullanılırken “Мне просто нужен друг (Sadece tek bir arkadaşına ihtiyacım var).” cümlesinde parçacık olarak kullanılmıştır.

“быть (olmak)” ve “бывать (olmak)” fiillerinin 3. tekil nötr cinsin geçmiş zamanına göre çekimlenmiş halleri olan “было” ve “бывало” sözcükleri “gibi olmak (было)” ve “-dığı [da] oluyor/olur” (бывало) anlamlarında ve farklı bir fiille kullanım durumunda parçacığa dönüşür.

“Я хотел было остаться дома, но не вытерпел и отправился к ней (Evde kalmayı istedim gibi ama dayanamadım ve ona gittim).”

## 11. Ünlem sözcükleri sınıfına geçiş (Интеръективация)

V.V. Şigurov’un “ünlemsel transpozisyon (интеръективная транспозиция)”, “ünlemlere dönüşüm (трансформация в междометия)” olarak belirttiği, isim, zamir ve zarfların cümlede ünleme dönüşmesine ünlemeleşme (интеръективация) ya da “ünlem sözcüklerine geçiş (переход в междометия)” olarak tanımlanır (Aktaran: Vinnikova-Zakutnyaya, 2018, s. 76).

Rus dilinde “боже (tanrı)”, “бабушки (babalar)”, “беда (felaket)”, “господу (beyler)” vb. isimlerin “Yarabbi, Allahım (boже)”, “azizim (бабушки)”, “vay haline (беда ему)”, “efendiler (господу)” anlamlarında cümlede kullanılması bu sözcükleri sinyal sözcüğe ve dolayısıyla ünlem sözcüklerine dönüştürür. Ayrıca смотри(те) (bakınız), как (nasıl) vb. sözcükler işlevsel özelliklerini yitirip anlamsal daralmaya uğradığında ünlem sözcüklerine dönüşür: “Смотри на небо (Gökyüzüne bak)” ifadesinde “смотри” sözcüğü emir kipinde bir fiil olarak kullanılırken “Смотри, никому не говори! (Bak kimseye söyleme!)” ve “Смотри, какая ты красивая! (Bak ne kadar da güzelsin!)” cümlelerinde ünlem sözcüğü olarak kullanılmıştır. Benzer durum как (nasıl) soru zarfı içinde geçerlidir. İşlevsel özelliğini yitirdiğinde ünlem sözcüğüne dönüşür: “Как! Не может быть... (Nasıl! Bu olamaz...)”.

## Sonuç

Rus dilinde sözcük türlerinin transpozisyon kapsamında diğer sözcük türlerine geçişi dilin sürekli bir gelişim içerisinde olduğu gerçeğini yansıtmaktadır. Çalışmamız sonucunda Rus dilindeki sözcüklerin anlamsal, yapısal ve sözdizimsel ilkeler bağlamında sözcük türleri sınıflandırmasına tabi tutuldukları ve Rusça gramer kitaplarında genel kabul gören 13 adet sözcük türü sınıfı olduğu tespit edilmiştir.

Rus dilinde transpozisyon kavramına dilbilimcilerin yaklaşımları incelenmiş ve farklı bir sözcük türüne aitken kelimenin anlamsal, işlevsel kayba uğraması durumunda veya yapısal değışikliğe uğratarak başka bir sözcük türüne dönüşmesi çalışmamızda *transpozisyon* olarak tanımlanmıştır.

Araştırmamızın sonucu olarak Rus dilinde iki çeşit transpozisyon olduğu bulgusu elde edilmiştir. Sözcüğün ön ek (*присставка*) veya son ekle (*суффикс*) türetilmesinden oluşan *transpozisyon*; ikincisi ise kelimenin cümlede anlamsal ve işlevsel değışikliğe uğratarak elde edilen transpozisyonur çeşididir.

Rus dilinde transpozisyon kavramının 11 adet sınıflandırmaya sahip olduğu belirlenmiş ve bu sınıflandırmalar ayrı başlıklar halinde incelenmiştir: “İsimleşme (*субстантивация*), sıfatlaşma (*адъективация*), sayılaşma (*нумерализация*), zamirleşme (*прониминализация*), zarflaşma (*адвербиализация*), fiilleşme (*вербализация*), kip sözcüklere geçiş (*модальция*), edat sınıfına geçiş (*препозиционализация*), bağlaç sınıfına geçiş (*конъюнкционализация*), parçacık sınıfına geçiş (*партикуляция*), ünlem sözcükleri sınıfına geçiş (*интеръективация*)”.

Sözcüğün çalışmamızda belirttiğimiz durumlar altında bazen anlamsal ve işlevsel bazen ise anlamsal, işlevsel ve yapısal değışikliğe uğratarak transpozisyon kapsamında isim, sıfat, sayı, zamir, zarf, fiil, kip sözcüğü, bağlaç, edat, parçacık ve ünlem sözcüklerine geçiş yapabileceği görülmektedir.

Rus dilinde kelimelerin transpozisyona uğraması bu dilin şüphesiz ifade zenginliğinden kaynaklanmaktadır. Sevgi, güven, şüphe, heyecan vb. duyguların transpozisyona uğrayan bir kelimeyle ifadeye eklenmesi anlamda çeşitlilik ve dilde esnekliğin bir göstergesidir. Dilin sürekli kendini yenileyen yapısı dolayısıyla konuyla ilgili gerekli çalışmaların devam ettirilmesi özellikle kaynak dilden hedef dile yapılacak çevirilerde oldukça önemli bir yer teşkil edeceği kanaatindeyiz. Ayrıca konu başlıklarıyla ilgili alana katkı sunmak adına detaylı çalışmaların yürütülmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

**Kaynakça**

- Bednyakov, A. S. (1941). Yavleniya perekhodnosti grammaticheskikh kategoriy v sovremennom russkom yazыke // RYASH. - M.: Uchpedgiz, № 3. S. 28-31.
- Bolshoy russko-turetskiy slovar (2009). 250 000 slov ve slovosochetaniy. — M.: 000 "Dom Slavyanskoy knigi".
- Borte, L.V. (1977). Glubina vzaimodeystviya chastey rechi v sovremennom russkom yazыke / Pod red. k.f.n. N. I. Migirinoy. - Kishinov: Shtiintsa.
- Dalkılıç, L. Ç. (2018). *Rus Dilinin Grameri-Biçimbilgisi (Morfoloji)*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Erdoğan, B. (2021). Türkiye Türkçesinde sözcük türleri üzerine bir tasnif denemesi. *Uluslararası Yunus Emre Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 1-10.
- Finkel, A.M., Mihayloviç, N. (1954). *Sovremenniy russkiy literaturniy yazık*. Kiev: Radyanska şkola.
- Gak, V.G. (1978). "O kategoriyakh modusa predlozheniya". V kn.: Predlozheniye i tekst v semanticheskom aspekte. Izd-vo Kalininskogo universiteta. Kalinin.
- Gaynutdinova, A. F. (2010). "Tri plyus dva (o substantivatsii chislitel'nykh v russkom yazыke)". Vestnik Yuzhno-Ural'skogo gosudarstvennogo gumanitarno-pedagogicheskogo universiteta, (6), 243-252.
- Jerebilo, T.V. (2005). Slovar lingvisticheskikh terminov. Izd. 4-ye, ispr. i dop. Nazran': 000 «Pilgrim».
- Jumayeva, F.R. (2021). "Tipy transpozitsii chastey rechi v sovremennom russkom yazыke". Tekst: Neposredstvennyy // Molodoy uchenyy. — 2021. — № 47 (389). — S. 468-472. — URL: <https://moluch.ru/archive/389/85522/> (Erişim Tarihi: 03.01.2023).
- Kuznetsova, T.V. (2009). *Sovremenniy russkiy yazık*. Morfolojiya: uceb. posovie dlya studentov fakulteta russkoy slovesnosti. Saratov: Nauka.
- Lukin, M.F. (1982). Perekhod chastey rechi ili ikh substitutsiya? // FN: NDVSH. - M.: Vyssh. shk. № 2. - S. 78-80
- Markov V. M. (1981). O semanticheskom sposobe slovoobrazovaniya v russkom yazыke. — Izhevsk.
- Migirin, V.N. (1971). Ocherki po teorii protsessov perekhodnosti v russkom yazыke: Uch. posob. dlya stud. - Beltsy.
- Peşkovskiy, A.M. (1956). Russkiy sintaksis v nauchnom osveshchenii / Predisl. prof. A. B. Shapiro. - 7-ye izd. - M.: Uchpedgiz.
- Peşkovskiy, A. M. (2001). Russkiy sintaksis v nauçnom osveşenii. [Tekst]. –8-e izd., dop. / A. M. Peşkovskiy.– M. : Yazıki slavyanskoy kulturi.
- Rezunova, M.V. (2008). K probleme perekhodnosti v yazыkakh [Tekst] / M. V. Rezunova // Vestnik Chelyabinskogo gos. un-ta. Filologiya. Iskusstvovedeniye: nauchnyy zhurnal. – Vyp. 24. – S. 116–120.
- Rozental, D. E., Telenkova M. A. Slovar'-spravochnik lingvisticheskikh terminov. 1976 god. Istochnik: <http://rus-yaz.niv.ru/doc/linguistic-terms/fc/slovar-200.htm#zag-515> (Erişim Tarihi: 13.11.2023).
- Rozental, D.E., Telenkova, M.A. (1985). *Slovar`-spravoçnik lingvistiçeskikh terminov: posobie dlya učitelya*. Moskva: Prosveşenie.
- Smirnitkiy, A.İ. (1956). Analiticheskiye formy // VYA. - M.: Izd-vo AN SSSR. № 2. - S. 41-52.
- Sokolova, G. G. (1973). Transpozitsiya prilagatelnykh i sushchestvitelnykh : posobiye po leksikologii frantsuzskogo yazыka [Tekst] / G. G. Sokolova. –M.: Vysshaya shkola.
- Şvedova, N.YU. (1960). *Grammatika russkogo yazыka (Tom 1)*. Vinogradov, V.V. (Red.). Perekhod drugikh chastey rechet v mestoimeniya. Moskva: Akademiya nauk SSSR.
- Stariçenok, V.D. (2011). *Sovremenniy russkiy literaturniy yazık*. Minsk: Vişeyşaya şkola.

Sözlük, T. (2005). Ankara: TDK yayınları.

Tszinsun, G. (2022). “*Zakonomernosti obrazovanıya sostavnykh predlogov v sovremennom russkom yazıke*”. *Izvestiya Volgogradskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta*, (8 (171)), 93-97.

Uşakova, L.I. (2003). *K voprosu ob ad"yektivatsii prichastiy v sovremennom russkom yazıke*. V VF Prokhorov (Red.), *Filologicheskiye issledovaniya: mezhdunar. sb. nauch. tr.* 337-345.

Valgina, N.S., Rozental, D.E., Fomina, M.I. (2002). *Sovremennyy russkiy yazık*. Moskva: Logos.

Vinnikova-Zakutnyaya, T.S. (2018). *Transpozitsiya i tranonimizatsiya v russkom yazıke XIX–naçala XXI veka v reçevoy deyatelnosti i lingvisticheskikh issledovaniyakh*. Bonetskiy natsionalniy universitet.